

CATALÀ

Títol: AJUDA HUMANITÀRIA, GÈNERO I COMUNICACIÓ DIGITAL: LA IMATGE DE LES DONES EN LES ONG. EL CAS DEL CHOCÓ, COLÒMBIA (2000-2020)

Resum

El present treball de recerca té per objecte analitzar les transformacions de les representacions de les dones receptores de l'ajuda humanitària a través de l'estudi de cas de l'organització no governamental Metges Sense Fronteres. En l'encreuament de la història de la regió sud del continent americà, els estudis descoloniales, els estudis culturals i els estudis de comunicació amb perspectiva de gènere, es construeix un marc teòric que permet l'anàlisi del contemporani camp de la fotografia humanitària. Aquestes imatges, que troben el seu gènesi en les fotografies missioneres estretament relacionades amb la fotografia colonial, han viscut transformacions derivades de la recent arribada de la Web 2.0 alterant les lògiques comunicatives. Així, s'estudiaran les fotografies preses per les organitzacions locals de la regió chocoana com a contraexemples de les fotografies professionals sinfronteristas. A través de les anàlisis de cas s'observen les narratives visuals construïdes des de l'ajuda humanitària internacional i a partir de l'ajuda humanitària local. Les categories analítiques es construeixen sobre la base de l'articulació epistèmica dels marcs teòrics, és a dir, des de la sociologia de la imatge s'atén els estudis culturals i les teories descoloniales per a la inferència de les exhibicions i des d'una part tècnica de la fotografia, s'empra l'estudi dels elements semiòtics. Partint d'aquesta primera anàlisi, les interpretacions s'acaren amb les transcripcions orals de les converses col·lectives realitzades amb les dones chocoanas durant el treball de camp. D'aquesta sort, a partir del concepte de mirada com a instrument de poder així com dels estudis de cultura visual, s'estipula la presència d'una mirada colonial que es desdoblega en les mirades cristiana, imperial i postfeminista, enfront d'una mirada d'oposició com a acte de resistència. En les fotografies humanitàries sinfronteristas, a partir d'una subjectivitat i assumpte inconscient d'una posició de poder, es mostren exhibicions arquetípiques fonamentades en les narratives del sistema modern colonial de gènere que, a més, es transformen des de les lògiques neoliberals. Per tant, les fotografies humanitàries de tall internacional promouen la pervivència de les jerarquitzacions de la diferència, mentre que les imatges de les organitzacions locals chocoanas subverteixen les narratives visuals dominants i construeixen des de les seves subjectivitats imatges insurgents.

Palabras clave: imatge, comunicació, estudis de gènere, interseccionalitat, veus afrocolombianes, humanitats digitals..

ESPAÑOL

Título: AYUDA HUMANITARIA, GÉNERO Y COMUNICACIÓN DIGITAL: LA IMAGEN DE LAS MUJERES EN LAS ONG. EL CASO DEL CHOCÓ, COLOMBIA (2000-2020)

Resumen

El presente trabajo de investigación tiene por objeto analizar las transformaciones de las representaciones de las mujeres receptoras de la ayuda humanitaria a través del estudio de caso de la organización no gubernamental Médicos Sin Fronteras. En el cruce de la historia de la región sur del continente americano, los estudios descoloniales, los estudios culturales y los estudios de comunicación con perspectiva de género, se construye un marco teórico que permite el análisis del contemporáneo campo de la fotografía humanitaria. Estas imágenes, que encuentran su génesis en las fotografías misioneras estrechamente relacionadas con la fotografía colonial, han vivido transformaciones derivadas de la reciente llegada de la Web 2.0 alterando las lógicas comunicativas. Así, se estudiarán las fotografías tomadas por las organizaciones locales de la región chocoana como contraejemplos de las fotografías profesionales *sinfronteristas*. A través de los análisis de caso se observan las narrativas visuales construidas desde la ayuda humanitaria internacional y a partir de la ayuda humanitaria local. Las categorías analíticas se construyen en base a la articulación epistémica de los marcos teóricos, es decir, desde la sociología de la imagen se atiende a los estudios culturales y las teorías descoloniales para la inferencia de las exhibiciones y desde una parte técnica de la fotografía, se emplea el estudio de los elementos semióticos. Partiendo de este primer análisis, las interpretaciones se cotejan con las transcripciones orales de las conversaciones colectivas realizadas con las mujeres chocoanas durante el trabajo de campo. De esta suerte, a partir del concepto de mirada como instrumento de poder así como de los estudios de cultura visual, se estipula la presencia de una mirada colonial que se desdobra en las miradas cristiana, imperial y posfeminista, frente a una mirada de oposición como acto de resistencia. En las fotografías humanitarias *sinfronteristas*, a partir de una subjetividad y asunción inconsciente de una posición de poder, se muestran exhibiciones arquetípicas fundamentadas en las narrativas del sistema moderno colonial de género que, además, se transforman desde las lógicas neoliberales. Por tanto, las fotografías humanitarias de corte internacional promueven la pervivencia de las jerarquizaciones de la diferencia, mientras que las imágenes de las organizaciones locales chocoanas subvierten las narrativas visuales dominantes y construyen desde sus subjetividades imágenes insurgentes.

Palabras clave: imagen, comunicación, estudios de género, interseccionalidad, voces afrocolombianas, humanidades digitales.

FRANÇAIS

Titre : AIDE HUMANITAIRE, GENRE ET NUMÉRIQUE : L'IMAGE DES FEMMES DANS LES ONG. LE CAS DU CHOCÓ EN COLOMBIE (2000-2020)

Résumée

Ce travail de recherche vise à analyser les transformations des représentations de femmes qui récipiendaires de l'aide humanitaire à travers l'étude de cas de l'organisation non gouvernementale Médecins Sans Frontières (MSF). Au croisement de l'histoire de l'Amérique du Sud, des études décoloniales, des études culturelles et des études de sciences de l'information et de la communication dans une perspective de genre, un cadre théorique a été construit permettant d'analyser la photographie humanitaire comme un champ contemporain. Les images de notre corpus de MSF trouvent leur genèse dans les photographies missionnaires, historiquement liées à la photographie coloniale, et elles ont subi des transformations issues de l'arrivée récente du Web 2.0, qui a modifié les logiques communicationnelles. Parallèlement à ce corpus, et dans la continuité d'un travail de terrain, un autre ensemble de photographies s'est constitué. Ces photographies, prises par des organisations locales dans la région du Chocó, agissent comme des contre-exemples des photographies professionnelles *sans-frontiéristes*. Les récits visuels construits à partir de l'aide humanitaire internationale et de l'aide humanitaire locale sont étudiés dans cette thèse comme autant d'analyses de cas. Les catégories d'analyses nécessaires ont été construites sur la base de l'articulation épistémique de cadres théoriques. Ainsi, à la sociologie de l'image, nous nous proposons d'articuler les études culturelles et décoloniales afin de déterminer l'analyse sous-jacente des types de photographies. De plus, pour déconstruire la composition de la photographie, dans sa partie à la fois technique et signifiante, nous avons eu recours à la sémiotique. Sur la base de cette analyse initiale, les interprétations sont recoupées avec les transcriptions orales des échanges collectifs réalisés avec les femmes du Chocó. Ainsi, en nous appuyant sur le concept de regard comme instrument de pouvoir, nous postulons la présence d'un regard colonial au sein de ces photographies. Ce macro-regard se décline en trois micro-regards qui sont le chrétien, l'impérial et le post-féministe. Face à eux existe un regard d'opposition comme acte de résistance. Dans les photographies humanitaires *sans-frontiéristes*, basées sur l'acceptation inconsciente d'une position de pouvoir, des représentations archétypales sont présentées, fondées sur les récits du système colonial moderne de genre, qui sont, également, transformées par les logiques néolibérales. Par conséquent, les photographies humanitaires internationales favorisent la persistance de hiérarchies de la différence, tandis que, à l'inverse, les images des organisations locales du Chocó subvertissent les récits visuels dominants et construisent des images d'insurgés à partir de leurs propres subjectivités.

Mots clés : image, communication, études de genre, intersectionnalité, voix afro-colombiennes, humanités numériques

ENGLISH

Title: HUMANITARIAN AID, GENDER AND DIGITAL COMMUNICATION: WOMEN'S IMAGE ON INTERNATIONAL NGO. THE CASE OF CHOCÓ, COLOMBIA (2000-2020)

Abstract

The present research aims to analyze the transformations in representations of women who receive humanitarian aid, using the case study of the non-governmental organization Doctors Without Borders. Constructing a theoretical framework at the intersection of the history of the southern region of the American continent, decolonial studies, cultural studies, and communication studies with a gender perspective, we examine the contemporary genre of humanitarian photography. These images, rooted in missionary and colonial photography, have evolved due to the impact of Web 2.0, altering communicative logics. This study contrasts photographs taken by local organizations in the Choco region with the professional Doctors Without Borders images. Through case analyses, we observe visual narratives from international and local humanitarian aid. Analytical categories are built based on the epistemic articulation of the theoretical frameworks, that is to say, from the sociology of the image, we delve into cultural studies and decolonial theories, allowing us to infer the exhibitions. Finally, semiotics will be used for the technical image analysis.. Initial interpretations are compared with oral transcriptions of collective conversations with Chocoan women during fieldwork. Based on the concept of gaze as an instrument of power and employing visual arts methodology, we posit the presence of a colonial gaze in these photographs. This macro-gaze gives rise to three micro-gazes: the Christian, the Imperial, and the Post-feminist, contrasting with the oppositional gaze rooted in the active recognition of resistance. In Doctors Without Borders photographs, based on subjectivity and the unconscious acceptance of a position of power, archetypal exhibitions reflect a modern colonial gender system and transform under neoliberal logics, perpetuating hierarchies of difference. Consequently, international humanitarian photographs promote the survival of hierarchies of difference, while images from local Chocoan organizations subvert dominant visual narratives and construct insurgent images from their subjectivities.

Key Words: image, communication, gender studies, intersectionality, Afro-Colombian voices, digital humanities.